ML Hallo actievoerders, wereldverbeteraars, kopinhetzandstekers en al dan niet passieve feministen, welkom bij DAMN, HONEY.

START INTRO TUNE

NYD De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen.
ML Mijn naam is Marie Lotte .
NYD En ik ben Nydia .
ML Dit is aflevering 305. We hebben een actievoerder pur sang in de studio.
Ze was diplomaat bij Buitenlandse Zaken en werkte bij de Verenigde Naties.
Tegenwoordig coacht ze idealisten op weg naar gezond activisme via haar bedrijf Embassy of Change. Ze richtte samen met Simcha Zijlstra de Queer Knokploeg op. En misschien ken je haar wel van de podcast 'Verzetje', die ze met Berber van der Woude maakte voor de Correspondent of van haar boek ACTIE! Het isss…. Nori Spauwen! Welkommmm
NORI Hallo!
ML Er zit heel veel, nou, ik zei het al, actie in jou.
NYD Jij bestaat uit actie eigenlijk.
ML Een mens zou er compleet van bevriezen. Doe je ook wel eens iets waarmee je de wereld niet een stukje beter probeert te maken?
NORI Heel vaak, nou, ik slaap heel veel.
NYD Ja, zodat je daarna weer in actie kan komen.
NORI Ja, dat kan er wel iets mee te maken. Maar ja, ik ben verrassend lui voor iemand die zoveel van actie houdt.
ML Maar is het lui of is het rust?
NORI Rust, waarschijnlijk is het rust.
NYD Maar heb je ook een hobby die helemaal losstaat?
NORI Ja, maar echt ook nog heel veel hobby's. Dus ik drum. En ik fotografeer. En ik hou heel erg van tuinieren ook. Ik heb een heel klein tuintje, waar ik dan heel vaak aan het tuinieren ben. Maar eigenlijk valt er niet zoveel te tuinieren. Maar dan ga ik toch maar tuinieren.
ML We hebben hier een vreselijk overgroeide tuin.
NOr Ik kan hier wel eens af en toe langskomen.
ML Dus als jij hier wilt tuinieren, dan maak je de wereld toch weer een beetje beter.
NYD Precies. Meer dan welkom.
ML Oké, zometeen alles en meer over actie komen. Actie komen? Sorry, wat is er mis met mij? Alles en meer over in actie komen, actie komen. Maar eerst een rondje feminissers. Nydia?

NYD Ja, De ik had het met een vriend over een video die wij allebei gezien hadden, en toen zei ik ja, met die stewardess, die queer stewardess, hij zo: piloot. En ik had al totaal opgeslagen als ja, meid met koffer op vliegveld. Zal wel een stewardess zijn. Ja, piloot dus. Dus nou, heel classic. Had jij er nog een?

ML Ik keek vanochtend in de spiegel en ik vond mezelf dik, oud en lelijk. Het was echt zeg maar gewoon, ik kon gewoon niet meer komen bij ook een soort neutraal. Ik vond het gewoon allemaal verschrikkelijk, mensen. Ik zit ook heel erg in de luteale vaas (fase). Ja, hij staat op tafel hoor. De luteale vaas staat op tafel. Aanstaande zondag ga ik met vriendinnen kleien en dan ga ik een luteale vaas maken had ik bedacht.

NYD En dan zet je die op tafel en dan weet iedereen hoe laat het is.

ML En dan gaan al deze gevoelens van dat ik mezelf zo oud, dik en lelijk vond.. telkens schrik ik er weer een beetje van hoe sterk ik dat kan voelen, omdat ik het gewoon in principe niet heb en niet ben. Het is ook niet het van belang verder of dat is of niet is, maar het gaat het ja, ik weet niet. Dan ben ik weer helemaal in de war van mezelf. Nori?

NORI Ja, ik was het een beetje na aan het denken over feminissers en toen zei ik tegen mijn liefje gisteren van ja, ik ga naar damn honey en moet ik een feminisser hebben. En toen zei ze tegen mij, en daar schrok ik erg van, ze zei: Ik vind jou helemaal niet zo'n feminist.

ML Oh?

NYD Wat?

NORI Wat? En, nou ja, mijn hele wereld...

ML Ga maar weg dan. Wat doe jij hier?

NORI Ik kan beter gaan. Maar mijn hele wereld stortte natuurlijk in elkaar.

ML Snap ik.

NORI Dus ik zei: Kan je dat misschien even toelichten? En toen zei: Nou ja, toen kwam er een verhaal dat het… nou, dit is natuurlijk relatief, maar ze zei: Ja, je bent toch vooral een queer activist.

NYD en ML Ohh, op die manier.

NORI En ik doe ook heel veel voor klimaat en tegen racisme. En niet zo heel veel… ik ging inderdaad ook nadenken over wat ik nou eigenlijk echt voor de vrouwen doe.

ML Voor de vrouwtjes.

NORI Voor gendergelijkheid. En dat is dus inderdaad niet zo heel veel specifieks.

ML Ah, op die manier.

NORI Maar ja, ze hield mij wel even een spiegel voor. Maar goed, ik denk sowieso dat feminisme ook een way of life is. Is ook een soort filosofie. En of je dan heel gericht allerlei acties voert voor gendergelijkheid, dat is misschien niet het allerbelangrijkste. Ik denk dus dat ze gelijk heeft. Stel je voor dat de Feminist March en de Pride Walk op één dag waren. Dan ging ik waarschijnlijk naar de Pride Walk.

NYD Dat is een leuk dilemma. Jij, Marielot?

ML Nee, maar ik weet het niet. Ik denk misschien ook naar de Pride Walk eigenlijk?

NORI Ja, of dat je als een gek zo half-half even daar, even daar.

ML Ik denk wel dat ze elkaar zouden kruisen. Ik zou ook, ja, zeg maar, het zou elkaar zo bijten. Het zou ook slecht gepland zijn.

NORI Het is ook een gedachte-experiment.

NYD Je moet kiezen!

ML Waar zou jij heen gaan? Naar de feminist march?

NYD Queer. Queer momenteel.

NORI Ja, dat is veel leuker.

NYD Nou ja, misschien heb ik toch het gevoel dat daar meer urgentie zit, maar ik weet niet of dat helemaal terecht is.

ML Nou, maar ik ben daar wel mee eens, omdat er toch ook ik, er zijn veel grote namen die zich inzetten voor de vrouwenrechten, voor gendergelijkheid. Weet je wel, je hebt Nienke 's Gravemade, je hebt Lisa Loeb en zo. Dat zijn mensen die zijn ook heel zichtbaar en die zijn er heel erg mee bezig. En ik heb toch het gevoel dat daar, als het gaat over de queers, niet een soort, ik weet niet, gewoon echt een hele bekende is.

NORI Het is sowieso een kleinere groep

NYD En sowieso, hoe trans mensen nu overal voor de bus worden gegooid. En ja, dat ja, dat dan denk ik toch daarheen.

ML Ja, ik denk ik ook.

NORI Ik heb er dus ook wel, ik lag er natuurlijk wel een beetje wakker van, van deze feedback, dus ik heb er ook wel over na zitten denken. En toen dacht ik, ja, weet je wat het ook is? Ik heb namelijk ook als diplomaat wel dingen, echt wel heel veel dingen voor gendergelijkheid gedaan, maar de gelijkheid tussen man en vrouw gaat ook altijd heel erg over de man, of over je verhouden tot mannen. En in ik heb daar dus heel vaak geen zin in, dus voor mij… ik heb ook toen Berber en ik de aflevering maakten over het patriarchaat van onze podcast, toen merkte ik ook dat Berber heel veel vuur, frustraties en ook gewoon heel veel inhoud kon brengen. En ik zat er net een beetje bij, van ja, ik negeer dat. Ik onttrek me eigenlijk een beetje aan het patriarchaat, dus het leeft voor mij dus ook niet zo heel erg. Dus die manier is heel veel van die dingen, zoals weet ik veel de verdeling van zorgtaken thuis, ja, dat is voor mij niet relevant. De loonkloof, nou, ik heb geen loon, dingen op de werkvloer, ja, daar zit voor mij dus inderdaad minder gevoel bij, nou ja, en ik denk ook wat jij zegt: van er zijn al veel mensen.

ML Nou ja, dat inderdaad, maar ik snap dit ook wel. Want ook veel van wat wij doen, komt denk ik ook voort uit een soort passie zeg maar, wat voor ons persoonlijk ook speelt. En ook ja, ik herken wel op zich wat je zegt, hoor, dat ik ook denk, maar ik vind het dus ook altijd wel

leuk om dan om dan te horen over die stereotiepe rolverdelingen en te denken, nou, ik heb daar lekker niks mee te maken. Ik wil me wel druk maken over dat mensen daar mee zitten.
NORI Ja, ik wil me daar ook wel druk over maken. En ik wil ook steunen, maar ik.. en heel veel van die dingen zijn ook wel relevant, ook als je kleurvrouw bent. Maar goed, het was een interessante feedback. En ik vond het toch een femimisser.
ML Dat je geen feminist bent. Helaas, geen feminist. En door!
NORI Ik heb zelfs nog overwogen, maar toch niet gedaan, ik heb een t-shirt waar heel groot feminist op staat. Toen dacht ik, zal ik die maar aandoen als een soort van over compensatie? Maar nu heb ik maar gewoon egalité.
NYD Oh, mooi. Tijd voor post!
NORI Ook Frans.
NYD Oh, sorry.
NORI Nee, dat het ook een Frans woord is. En er is natuurlijk in Parijs nu ook het een ander aan de hand.
ML Zeker, ik zit daar een beetje van te genieten. Is dat erg? Nee toch?
NORI Ik zit er heel erg van te genieten.
ML Ja, ik weet helemaal niet...
NYD Ik ook, waarom zou dat erg zijn?
ML Nou, omdat het soms ook hele heftige… [dingen zijn].
NORI Ja, als zo'n stadhuis affikt, dat vind ik toch ook niet leuk. Daar gaat voor mij wel een beetje… daar slaat het wel om.
ML *lachend* Daar wil ik me toch over uitspreken, dat wil ik niet!
NORI En deChamps-Élysées een beetje kort en klein slaan. Ach ja…
ML En de Gen-Z'ers die geweldige TikToks maken. Het is allemaal zo grappig. Ik vind jongeren zo grappig.
NORI En ze zijn zo welbespraakt. En dan staan ze hele politieke oraties te houden daar met hun iPhone.
ML Ja, I love it. Ik zag een TikTok van zo'n jongen die dan in zo'n uitgebrande auto achter het stuur kroop en net ging doen alsof hij een biljonair was. En tips ging geven over hoe je biljonair kon worden. Dat was zo grappig. Ja, I love it.

RUBRIEK POST
NYD Tijd voor POSTTTTTTTTT
ML

Hallo mijn favorieten feministen,

*ik ben Anne, 12 jaar oud en luister soms als ik tijd heb naar jullie afleveringen. Deze mail stuur ik omdat ik heel vaak op straat wordt nagefloten of er dingen tegen mij worden gezegd die ik niet per se hoef te horen. Ik draag zelf gewone lange broeken en een jas, trui of shirt maar nog steeds fluiten (ook gewoon volwassen) mannen of jongens mij na op straat of zeggen dingen zoals: "Je ziet er lekker uit vandaag¨ of "Wíl je soms v*rkr*cht worden" en dat vind ik niet fijn om te horen. Ik heb mijn kledingstijl al aangepast en het wordt minder maar nog steeds veel te vaak, wat moet ik doen als dit gebeurt en hebben jullie nog tips?*

Vriendelijke groeten van Anne

NYD Mijn hart brak ja, en ik was woest tegelijkertijd.
ML Je denkt toch ook, waarom zitten die kids van 12 hier nog steeds mee?
NYD Ja, en ook dat ik dan denk: als je dit leest als mens, dan… dat is toch heel erg. Waarom stoppen we dit niet? Zeg maar, ja, een 12-jarige meid die dit naar ons stuurt en dan zegt: Van ja, ik vind het niet fijn, nee, schat, natuurlijk niet! En je zit je kleding er al op aan te passen. En dat snap ik ook, dat je dat doet, maar... Och, in wat voor wereld leven wij dat die cyclus van, oh, weet je wel, je krijgt een beetje een vorm hier en daar, je wordt wat ouder en meteen word je weer getarget. Ik kan er zo boos van worden.
ML En het zijn ook altijd de jonge meiden, zeg maar. Op het moment dat je wat ouder bent en een beetje meer stevig in je schoenen staat en zo, dan gebeurt het echt òf minder òf niet. Want je bent ook een oud wandelend lijk, maar het is ook zeg maar, je draagt jezelf ook meer omdat je beter weet wie je bent en je laat jezelf niet meer intimideren daardoor. Maar daar is tijd voor nodig. En het is weer zo typisch dat er gewoon een tiener hier meteen mee te maken krijgt. Doe normaal! Waarom moet je daar je macht laten zien als man? Waarom moet je daar je soort van machtig voelen? Doe normaal.
NORI Hoe haal je het in je hoofd om een kind van 12 na te roepen op seksuele wijze, dan ben je toch helemaal niet goed snik. En blijkbaar gebeurt het ook heel vaak want ze heeft én haar kleding al aangepast én het gebeurt nog steeds. Ja, ik herinner me dat ook heel goed van toen ik jong was. Ik heb op mijn 18e een borstverkleining gehad, wat betekende dat ik rond mijn 14e echt hele zware borsten had. Het was gewoon níét normaal hoe volwassen mannen daarop reageren. En heel vaak hadden ze gewoon, weet ik veel, een baby op de arm, of hun kindertjes bij zich, of hun vrouw liep naast ze. En dat ze gewoon naar een 14-,15-jarige gewoon ongegeneerd staren, naroepen - echt ongelooflijk bizar, vind ik. En ik heb dat ook gemerkt toen ik, misschien rond de 20 of zo, dan houdt het ineens op.

Ml Ja, ja, rond de 20. Ik heb er nog wel echt wel langer mee te maken gehad, maar het is een soort…

NORI Ik denk dat ik ook echt wel iets ben gaan uitstralen van… fuck you, weirdos.

ML Je moet lekker potteus door het leven ook. En zo, hoe potteuzer, hoe beter dan ja. Kijk, het kan natuurlijk tot en tot ver in je dertiger jaren of langer, geen idee doorgaan. Maar het is meer soort, goed, hoe haal je het in je hoofd? En ik vind het ook zo heartbreaking dat ze vraagt om tips.

NORI Ja, want zij hoeft natuurlijk niks te veranderen. Volgens mij heeft ze al heel veel, veel te veel misschien zelfs, veranderd. Maar je mag gewoon lopen over straat hoe ze wil lopen.

NYD Ja, en ook het idee dat je dus meer getarget wordt op het moment dat je je zogenaamd sexy kleedt, wat natuurlijk onzin is. Want wat is sexy? Ik vind jullie allebei een sexy look hebben. Jullie zien er allebei compleet anders uit. Wat is sexy? Wie bepaalt wat sexy is? Maar dat is natuurlijk ook niet zo. Want dat zou betekenen dat als je volledig bedekt over straat gaat, je dan nooit meer te maken zou hebben hiermee. Dat is niet waar.

ML Nee, het is onzin. Maar ik bedoel, ik snap de reflex heel goed. Ik deed namelijk ook wel veel hoor.. dat ik dan dacht: Oh my god. Ja, kut. Ik had een strakke broek aan. En dan moet je weer door de Kinkerstraat. En dan werd ik heel vaak nageroepen. En dacht ik: Oh, volgende keer dan toch maar niet die broek aan. En dan gebeurde het ook minder. Want de vormen worden wat minder benadrukt. Dus dan is het gewoon allemaal… het helpt semi. Maar het is gewoon meer… Je kan en hoeft zelf niks te doen om dit te veranderen. Want dit is gewoon iets waar wij als samenleving ons heel erg boos over moeten maken.

NYD Het stoort mij dus ook heel erg dat als het hierover gaat, vaak wordt het dan aangekaart door wat oudere mensen, want ja, als 12-jarige een brief schrijven naar de krant, doe het alsjeblieft. Maar dat doe je gewoon minder snel. Dus als je het aankaart ben je vaak wat ouder. En dan is zó vaak de reactie: het is gewoon een compliment. We kunnen niks meer zeggen tegenwoordig. En dan lees ik dus deze brief en dan kan ik echt wel janken. Want ik denk: dit is waar het voor mij om gaat. Weet je wel? Die oudere meiden is ook fucking kut en ook verschrikkelijk en not oké, maar die jonge mensen die hiermee te maken hebben, het is gewoon zo niet oké!

ML En dat je je dan misschien ook wel heel eenzaam voelt daarin, want en ja, geïntimideerd en eenzaam. Ik hoop ook, lieve Anne, dat je erover kunt praten met mensen. Want ik weet wel dat toen ik eenmaal met Nydia ging praten en toen was ik ook al dertig, maar toen ik met Nydia ging praten over dit soort ervaringen. Toen praatte ik er over van: nou, dat hoort er dan bij. Of zo van, dan word ik weer nageroepen als een soort gegeven? Dat gebeurt gewoon. En pas toen wij het er echt over gingen hebben, werd ik ook kwader erom. En nam ik het serieuzer. En zag ik ook meer dat het een collectief probleem is. In plaats van een individueel probleem van mijzelf. Of wat wij allemaal zo los als eilandjes meemaken. Dus op

het moment dat je erover gaat praten, dat helpt. En ik hoop dus ook dat dat kan met vriendinnen of met ouders of met juffen, meesters, weet ik het. Gewoon met mensen.
NYD Ja, ik dacht misschien kan je wel, je moet het allemaal maar net willen en durven. Ik bedoel, het is ook niet voor iedereen weggelegd, maar als je dit onderwerp kan starten in je klas of met je mentor, misschien kan je een keer een werkstuk erover maken of een spreekbeurt erover houden. Dit zijn best wel hoog gegrepen dingen misschien, maar ik denk zo goed om vanuit een 12-jarige deze ervaring te horen. Want het is zo'n enorme klap in het gezicht, toch eigenlijk van de maatschappij, dat dit dus nog steeds aan de hand is.
ML: Ja, we hebben gefaald.
NYD: Ja, precies. Zo zie ik het wel.
NORI: Ja, want ik bedoel, het is bijna onmogelijk voor ons om Anne tips te geven. Want zij hoeft niks te doen. Nee. Die mannen moeten iets doen. Ja, maar die mannen luisteren waarschijnlijk niet naar deze podcast. Die zijn zich geen vragen aan het stellen. Die kijken zichzelf niet in de spiegel.
ML: Nee, die doen gewoon wat ze doen. En daar word je woest van. En ik ga niet tegen Anne zeggen: Oh, je moet een hele wijde broek aan gaan trekken.
NORI: Nee, dat gaat absoluut niet. Juist niet. Ik zou me helemaal niet aanpassen. En misschien wel af en toe iets bozer kijken. Want kijk, het ongemak. Ja, we hebben het er met de queer knokploeg hier ook deels over. Wat doe je nou als iemand op straat iets vervelends zegt? Je eerste reactie is altijd om het bij jezelf te zoeken. Oh, ik heb er iets raars aan. Oh, ik ben te zichtbaar, queer, bijvoorbeeld. Of in het geval van Anne: ik heb, nou ja, mijn kleding is, weet ik veel…
NYD: Te sexy of whatever.
NORI: Maar het is die ander die iets verkeerd doet. En het ongemak weer terugkaatsen, als dat lukt. Dus bijvoorbeeld door te zeggen: Wat zeg jij nou? Ik ben 12, weet je wel? Wat ben je nou aan het doen? Of dat je misschien als ze met z'n tweeën zijn dat je de ander aanspreekt: vind jij dit normaal? Ja, maar goed, dit is ook allemaal vrij moeilijk en heel erg contextafhankelijk of dat kan.
ML: Ja, ja. En het bedoel, voel je ook vooral niet falen (als het niet lukt)
NORI: Nee, nee.
NYD: Het lukt mij ook heel vaak nog niet, als het mij overkomt.
ML: Het lukt mij ook niet altijd hoor!
NYD: Maar wat mij dus wel altijd heel erg helpt, is het vertellen aan andere mensen: dit is gebeurd. En ik moest meteen denken aan Ambrien Monier-Alam, die bij ons te gast is geweest in aflevering 9.
ML: Oh my god, dat is lang geleden!
NYD: Ja, lang geleden; over catcalling. Zij, ik weet niet hoe oud zij toen was,

ML: 16 was ze volgens mij!
NYD: Ze was een jonge meid. Ja, 16. En wat zij deed was catcalls die zij meemaakte met stoepkrijt, heel lief eigenlijk, met gekleurde stoepkrijt op de plek schrijven waar het gebeurd was en op die manier toch soort beweging creëren: kijk, dit gebeurt. Ook dit is niet voor iedereen weggelegd om dan weer zo heel activistisch te reageren. Maar ik weet het niet! Hou eens een lijstje anders voor jezelf bij wat mensen tegen je zeggen. Misschien kan je er echt een keer een brief over (sturen) naar de Volkskrant, NRC. Een opiniestuk. Het hoeft helemaal niet ingewikkeld. Eigenlijk wat je naar ons stuurt is al voldoende. Kijk eens of je dat, weet je wel, van: dit gebeurt mij. Zie dit. Zie dit en weet dat dit gebeurt.
ML: Het is denk ik, als we dan tips geven, belangrijk dat je er andere mensen deelgenoot van maakt, dat je andere mensen erbij betrekt en dat je zegt tegen andere mensen: “Dit gebeurt mij en dit is niet oké. Wat gaan we eraan doen?” En dan kan ik nog niet garanderen dat dat opgelost wordt, want dat is een probleem wat echt al jaren bestaat. Maar in ieder geval, laat je dan je stem horen daarover. En neem je ook, als je een soort schaamte voelt, als je een soort verantwoordelijkheid voelt hierover, dat neem je dan ook weg, want dat is gewoon, jij bent niet schuldig hierin, je hoeft je niet te schamen. Ik weet niet of je dat voelt, maar ik hoop ook echt dat dat niet zo is, want het hoeft niet.
NYD: Ja, plus het is ook goed dat andere mensen dus weten, dit gebeurt. Dat is waarom ik het dus ook best wel vaak dan hier zeg, of op Instagram of tegen een vriend waarmee ik koffie drink, dat ik dat toch zeg: Weet je wat ik net hoorde, toen ik aan het hardlopen was? Niet om een soort van slachtofferrol aan te nemen, maar gewoon van… Dit is dus wel aan de hand, hè? Als ik me in de openbare ruimte begeef, en jij kan er niks aan doen als man tegenover mij begeeft met je kop koffie, maar gewoon dat je het weet.
NORI: Dat je het even weet! Ja, ja, nou ja. En de eerste stap heeft ze al, want dat wat jij net zei, dat heeft ze natuurlijk ook al gedaan. Door deze brief te schrijven! En dat vind ik echt super goed. Ja, en kijk voor die brief schrijven, zit natuurlijk ook het inzicht van hey, dit gebeurt, maar ik vind het helemaal niet oké, en dat vind ik ook heel mooi. Dus je voelt wel echt dat er een grens overschreden wordt, en dan is het alsnog moeilijk om te bedenken: wat dan? Wat doe je daar dan mee? Maar deze brief schrijven is natuurlijk al de eerste mooie stap.
ML: Lekker bezig, Anne!!

[SPONSORBLOK]

NYD Jaja je hoort het goed, deze aflevering wordt gesponsord door: ONSZELF
ML Echt aardig van ons

NYD Het is wat dun bezaaid tegenwoordig, wat adverteerders betreft

ML En we moeten onszelf toch bedruipen

NYD Ja, flink nat moeten we.

ML Dat zei m'n vrouw vannacht ook .

NYD Ooooooooké.

Lieve luisteraar, lieve Honingbal, als jij denkt: ik gun die meiden en hun podcast hun bestaanszekerheid - steun ons dan. Steunen! Het kan! Via petjeaf.com/damnhoney

ML Vanaf 1 euro per maand ben je Bonusbal en je kunt iedereen moment weer stoppen.

NYD Je hebt dan toegang tot een gezelliebellie donatieplatform waar je oa onze bonuspodcast 'Je doet het er maar mee' kunt luisteren - over het wel en wee van onze levens.

ML Soms hebben we gasten, zoals onze huishistoricus Mark Bergsma die kwam vertellen over de geschiedenis van *drag.*

NYD En m'n moeder, die over haar tijd op de huishoudschool kwam praten

ML Misschien moeten we mijn moeder ook maar eens vragen.

NYD Moeder van Marie Lotte, we weten dat je luistert! Kom je in de bonuspodcast?

ML Kan je praten over hoe je zwanger van mij rechten studeerde.

NYD Of hoe ML was als gothic, daar wil ik ook graag meer over horen.

ML Bedruip ons! Ga naar petjeaf.com/damnhoney en maak ons natttttt.

watergeluidje

NYD Steunen! Steunen! Steunen!

ML Steunen! Steunen! Steunen!

[EINDE SPONSORBLOK]

TUNE WE MOETEN HET EVEN HEBBEN OVER…

ML We moeten het even hebben over verzet. Actie in de taxi! Op de bank zitten en ontzettend wéten hoe erg de klimaatcrisis is, de genocide op de Palestijnen, de fucked up kledingindustrie, stijgende homohaat, weet ik het, noem het allemaal maar op - dat wéten is... ja… dat is 1 ding. Maar DOE je vervolgens ook wat? En alssss je wat wil doen: wat dan, hoe dan en hoe hou je het vol? Nori Spauwen is één groot

brok, stuk, ACTIE en schreef het boek ACTIE, dus de perfecte persoon om hierover in gesprek te gaan. Nori, wat is jouw eigen link met activisme en idealisme?
NORI: Ja, voor mij is dat heel natuurlijk begonnen. Ook echt toen ik 16 was. En uit de kast kwam in een heel klein dorpje in Zuid-Limburg. Dat was eigenlijk al vrij activistisch om dat te doen, en ik merkte dus: ik vond het zelf heel spannend. Wat er was helemaal niemand in het dorp en de wijde omtrek gay of lesbisch of wat dan ook. En toen ik dat deed, dacht ik: Nu gaat er iets heel ergs gebeuren. Nu gaan mensen mij met pek en veren het dorp uit jagen. Maar wat er gebeurde was tegenovergestelde, namelijk dat er heel veel ruimte kwam, heel veel beweging, en dat mensen het heel inspirerend vonden. Helemaal niet per se omdat ze allemaal zelf ook queer waren of zo. Sommige wel, ik kwam ook inderdaad een beetje een domino effect van… Coming out!
ML: OMG OMG OMG
NYD: Als 1 schaap over de dam is… 1 queer!
NORI: Maar ik voelde toen gewoon aan den lijve. Kijk, ik had voor mijn gevoel niet de keuze om niet uit de kast te komen of zo. Dus ik deed dat uit noodzaak. Maar toen dacht ik van: dit is cool, want hier verandert nu iets! Er verandert hier iets op deze school, in dit dorp. En dat maakt ‘t dus ook beter voor anderen, want er waren wat jongere mensen die ook uit de kas durfden te komen… Toen op die school, toen dacht ik, toen raakte ik gewoon hooked
ML: En zeg maar het doembeeld wat je had, wat er ging gebeuren. Jij dacht ik, ik word verstoten? of ja… mensen praten niet meer met mij, of wat was…
NORI: Vies! Ik dacht dat mensen het vies zouden vinden. Schaamte gewoon. Ja, dit was ook het jaar 2001. Er was ook nog helemaal geen enkel voorbeeld. Je had in de jaren negentig Ellen degeneres gehad. Ja, die vond ik ook niet heel erg appetijtelijk.
ML Nee..
NYD: Toen ik jong was, is zij ook volledig aan mij voorbij gegaan.
NORI: Ja, en zij is ook haar sitcom verloren toen ze uit de kast kwam!
NYD: Oh ja, dat klopt!
NORI: Niet dat ik dat wist op dat moment hoor. Maar zij was van de buis, ze was verdwenen!
NYD: Verstoten…
ML: Ja, wanneer had je dan the L-woord? Was dat later?

NORI: Later, ja, later. Als dat er was geweest, was ze allemaal veel makkelijker. Ja, wat je wel had was Costa.
ML: Ja, ja, nou sorry, ik heb Costa nooit gezien dus!
NYD: Ik ook niet!! Dus ik lees in jouw boek dat dat eindigt met een ‘romance’ tussen twee vrouwen. Ik dacht: huh?!!
NORI: Niet zomaar twee vrouwen!! Katja Schuurman en Peggy Jane de Schepper!
NYD: Ik had geen ideee!
NORI: Jaaaa, en dat was, *I kid you not*, dat was de eerste keer dat ik dus een positief voorbeeld zag van twee meisjes die elkaar leuk vonden!
ML: Ja en die dus ook samen wegrenden in de ondergaande zon.
NORI: Oh, zo *gorgeous*.
NYD: Wat romantisch.
ML: Maar dat is echt… oké. Dus Costa, gaan we eventjes in de shownotes zetten.
NYD: Die moeten we kijken met z’n allen!
NORI: Ja, en als je hem nu kijkt, dan denk je ook wel: Oh my god. Maar het bijzondere was: het was natuurlijk een ensemble film. Dus je had Daan Schuurmans en weet je...
ML: Ja, zo'n mozaïek-achtige situatie.
NORI: Ja, dus dat was ook heel erg natuurlijk op tieners gericht. En dan kon je je type kiezen.
ML: Ja, dus je viel op Katja Schuurman, of op…
NORI: Ja, en dus na die film zat ik ook met al mijn vriendinnetjes in de McDonald's. En toen was het van: wie vond je knap, Daan of Michiel? En ik zat echt zo van: Daan of Michiel… Die heb ik niet gezien…?
NYD: Wie waren dat eigenlijk?
NORI: Katja, Katja, Katja… maar toen durfde ik dat nog niet gelijk te zeggen, dus toen heb ik toch maar Daan gezegd. Maar toen ben ik naar huis gegaan en dacht ik: oké, ja, nou, I'm in trouble.
ML: Ja, want hier moet ik iets mee.
NORI: Ja, hier moet ik iets mee. Nu snap ik eindelijk wat het is, datgene wat al de hele tijd aan me zat te knagen.
ML: En hoe lang na Costa heb jij…
NORI: Nou, ik heb drie maanden toen in een hele donkere put gezeten.
ML: Ach, ik vind dat wel zielig, ik vind het al…

NORI: Ja, maar je had ook geen idee. En toen was net het internet, ja,
NYD: Ja, dat is een levensboei, voor veel mensen geweest.
NORI: Ja, en toen ging ik dus… toen had je volgens mij nog niet eens een zoekfunctie, Google of zo bestond niet. Oma vertelt, ja.
ML: Onze 12- en 13-jarige luisteraars hebben geen idee, ze hebben geen idee!
NORI: Ze hebben geen idee! Maar je had wel al websites. En toen ben ik naar de website van Costa de Film gegaan en dan had je zoiets als het forum. En dan had dus iemand een berichtje gestuurd en geschreven: Ik ben fan van Katja en Peggy Jane. Toen zag ik dat, en dacht ik: Ja, oh ja.
NYD: Dit is mijn soort mens.
NORI: Ik ben ook zo! Ik ben ook zo'n soort mens. Zo is het blijkbaar. Nou, en toen ben ik met haar gaan e-mailen. En zij was vijf jaar ouder en zij heeft me heel erg geholpen daarin. Ja, dus ik was, ik had toch die ene lifeline die je nodig hebt als je in een klein dorp woont. Ja, en dat heeft mij de moed gegeven om dat toch te doen.
NYD: En hoe is dit dan later tot meer activisme uitgegroeid?
NORI: Nou ja, ik vond dat het er was dus tweeledig. Ten eerste was er dus één persoon die de tijd nam om af en toe een e-mail te sturen aan mij, waarmee ze eigenlijk mijn leven een soort van gered heeft.
NYD: Ja, dat is dus ook een vorm van iets doen. Een vorm van activisme.
NORI: Ja, dus ik voelde heel erg van: Dit heeft zo, het was voor haar niet super veel werk, wel een beetje, maar het heeft zoveel verschil gebracht!! Dus ik dacht van: je kan blijkbaar verschil maken voor anderen…
ML: Op die manier, gewoon door hele kleine…
NORI: Ja! Door een hand uit te steken en te zeggen: komt wel goed. Dus dat vond ik heel mooi en ja, mijn eigen ervaring, dus dat ik dat stapje zette en heel veel mensen daar ook wat aan hadden. Het was heel erg ook zo'n soort van; *pay it forward* gevoel. Dus ik ben toen gaan schrijven voor Expreszo, dat was het homo jongerenblaadje. En ik ben praatgroepen gaan begeleiden voor tieners die in de kast zaten en er nog niet uit durfden te komen. En dat waren mijn eerste stapjes in echt ja, wat meer activistische… Dat was natuurlijk allemaal vrijwilligerswerk, beetje echt dat grassroot activisme.
ML: En dan zie je maar weer hoe belangrijk het is om mensen deelgenoot te maken van... Als je het ook hebt over die brief die we net bespraken. Het gaat eigenlijk zo erg over je verhaal delen en zorgen dat mensen zich minder alleen voelen. En ja, jij

hebt praatgroepen opgericht voor jongeren in de kast. We horen ook over het vrouwenhuis, van in de jaren zeventig, waar praatgroepen waren waar mensen - vrouwen elkaar serieus begonnen te nemen en dingen delen waar ze tegenaan liepen. Ik zei net: nou, toen ik het met Nydia had over straatintimidatie, vond ik dat opeens.. nam ik het serieuzer. Dus begint eigenlijk altijd met praten.

NORI: Ja, 100%. En ik denk, dan heb je het probleem nog helemaal niet opgelost. Dat kan je vaak ook niet oplossen. Het probleem zeg maar waar je het…

NYD: Je hebt soms het probleem nog niet eens echt geduid, nee. Het is soms nog heel vaag, een onderbuikgevoel.

NORI: Ja, ja, maar het gewoon het gevoel van je bent niet alleen, dat kan zó veel kracht geven en troost. En gewoon echt, ja, community building is dat natuurlijk ook. En dan kan je samen gaan bedenken: hoe gaan we dit probleem oplossen of verminderen, of ja.

NYD: En vanuit dit is dus de Nori gekomen, die…

ML: Die hier zit!

NYD: Die een diplomatenklasje… VN.. noem het allemaal maar op!

NORI: En ja, en het is allemaal heel logisch uit elkaar voortgekomen. Want ik was dus inderdaad bij Expreszo, en toen ging ik stage lopen bij het ministerie van Buitenlandse Zaken in mijn studie filosofie. En toen zeiden ze: Oh ja, jij gaat dan LHBTI-rechten doen? Toen zei ik: ja, natuurlijk ga ik dat doen, of course! En vanuit die stage heb ik mijn eerste baan bij het COC gekregen als lobbyist bij de VN. En toen was ik lobbyist bij de VN op het gebied van LHBTI-rechten, wat best wel een moeilijke context is. Want veel landen ter wereld willen ‘t daar niet per se over hebben, en zeker niet bijvoorbeeld Rusland, Egypte, Saudi-Arabië…

ML: Maar je praat wel dan met mensen uit die landen,

NORI: Ja, ja, niet heel vaak direct, want je organiseert natuurlijk dan een event en dan komen dan vooral Zweden en Nederland en België naartoe, maar je zit wel in die grote VN Mensenrechtenraadzaal en daar gaat Egypte dan zeggen: deze mensen bestaan niet in ons land, en Oeganda gaat zeggen: nou, we gaan de doodstraf weer invoeren voor deze mensen want het is zondig. Ja, dus dat soort dingen.. daar zit je wel gewoon mee in de zaal, inderdaad.

ML Ja.

NYD Ik denk dan meteen: hoe hou je jezelf dan dus staande? Want je wordt dan zó geconfronteerd met alle ellende en het is soms best makkelijk om weg te kijken van

ellende. Of dat het gewoon niet op je pad komt omdat je een baan hebt waarbij dat gewoon allemaal niet zo aan de hand is en je hebt gewoon je leven en je doet gewoon je ding. Maar hoe deed jij dat of dóe jij dat eigenlijk? Want het is natuurlijk niet iets van die verleden tijd, helaas.

NORI Nou, toen… Wat ik vaak doe, en dat zou ik niet willen aanraden, daarom heb ik ook… ik heb het boek eigenlijk vooral voor mezelf geschreven! *lacht*
Nou, ik heb het boek zeker ook voor anderen geschreven, maar geschreven vanuit de vragen en twijfels die ik zelf had. Want wat ik dan doe, is dat ik in de *overdrive* ga, dus ik ga harder rennen en harder rennen en harder rennen.

NYD Alles willen fixen.

NORI Ik moet nu… ik ben nú hier, ik heb ook dat mandaat. Ik voelde me bijvoorbeeld ook héél erg *privileged*, want ik deed dat dan samen met activisten, bijvoorbeeld uit Oeganda of Marokko of de Filipijnen. En zij deden dat allemaal in hun… sowieso kregen zij daar niet voor betaald maar zij deden het ook vaak met gevaar voor eigen leven.

ML Ja.

NORI Ze hadden vaak ook al vrienden verloren en zo of ze konden worden opgepakt daarvoor..

ML Ja, dan denk je ook een beetje van: nou, kom ik hier…

NORI Ja, dan kwam ik met mijn fulltime salaris. En ik kreeg nog gewoon per *diem* (Latijn: per dag, red.) geld om te eten in New York en zo en ik dacht: ik moet nu, ik moet dit allemaal oplossen. Die mensen hadden natuurlijk ook flink wat bagage, dus ik was ook dan 24 uur per dag met hen aan het praten over hoe het met ze ging en zo. Dus ik ging alléén maar in een hogere versnelling. En het was ook wel kicken.

ML Ja, dat zal.

NYD Verslavend.

NORI Kicken om naar New York te vliegen en daar bij de VN een beetje rond te lopen. Dus ten eerste had ik vaak al niet door dat ik moe was. En ten tweede, ja, als ik dan een beetje nekpijn had of zo, dacht ik: tja..

NYD Hoort erbij.

NR Niet nu *darling*, gewoon doorgaan. Ja en dat kan je een paar jaar doen.

ML Ja, totdat het niet meer kan.

NORI En dan kan het ineens niet meer. Dus toen viel ik om.

NYD Ingestort.

NORI Toen ben ik echt kei-hard ingestort. En toen was ik zó verbaasd! *schatert*
ML Als je nu terugkijkt denk jij: meid.. *grinnikt*
NORI Díe had je kunnen zien komen, maar dat.. ja…
NYD En dat heeft wel even geduurd voordat je weer uit die kloof bent opgestaan.
NORI Ja en dat was super *humbling,* ook. Want als je… Ik wilde natuurlijk maar meer impact en meer impact en meer verandering. Ik zie nu ook dat die paar jaar voordat ik omviel, ik al zo verkrampt was dat ik eigenlijk ook niet meer zo effectief was, niet meer zo overtuigend. Maar goed, naast dat: als je die burn-out hebt van twee jaar… nou, dan heb je helemaal geen impact meer. Nee, dus ik zat gewoon op de bank met als enige metgezel mijn cactus. En toen dacht ik: Oh ja, dit is volgens mij niet de manier.
ML Nou, met dit succesverhaal willen we iedereen aanmoedigen om in actie te komen. Zo hard mogelijk te werken als je kunt. En jezelf kapót te maken!
NYD En uiteindelijk met een cactus op de bank te eindigen.
ML Einde, dank je wel voor het luisteren.
NYD Nee, maar eigenlijk precies wat jij nu vertelt, is nou precies wat mensen ook denken: Oh, als ik activist wordt, dan moet dit dus allemaal. En moet ik me ook echt óveral voor inzetten. En allemaal hele moeilijke, ingewikkelde, kapot werkende dingen doen.
NORI Ja, dus ik begrijp ook wel dat mensen dan niet… *schatert*
NYD Dan denk je wel van: nou, laat maar zitten.
NORI Ja, en ik denk dus dat dit heel erg een stereotype is, waar ik mezelf dan ook heel erg aan heb geconformeerd. Ik heb dus later bedacht: er is misschien ook wel een andere manier.
ML We gaan kijken.
NORI Nou ja, wat ik dus jammer vind: er is dus een hele grote groep mensen die inderdaad een beetje wegkijken en die zitten gewoon in het comfort van hun eigen leven. En trouwens, comfort: je hebt in je eigen leven ook sores en zorgen en gedoe. En ook steeds meer, denk ik, dat dat zo is. Dus dat begrijp ik ook heel goed. Maar er is dus een kleine groep die denkt: ja, shit, maar ik voel me ook verantwoordelijk voor het collectief. En ik vind die tweedeling dus heel extreem, terwijl ik denk: als ál die andere mensen ook een heel klein beetje zouden doen, dan hoeft die kleine groep ook zich niet zo uit de naad te werken. Dus mijn levenswerk is nu om die twee

groepen eigenlijk meer bij elkaar te brengen. Dus die kleine groep van helemaal doorgedraaide activisten, die kunnen misschien ‘n heel klein beetje chiller.
ML Even een tandje terug.
NORI Een héél klein beetje gewoon ook iets beter voor jezelf zorgen, maar ook dan daarmee misschien ook wel ietsjes effectiever zijn, want we weten ook dat de mainstream mens het woord ‘activist’ een beetje eng vindt en ook het fenomeen van activisten een beetje intimiderend. Omdat: ze kunnen nogal luid zijn, ze kunnen nogal…
ML Streng zijn.
NORI Streng, boos. Ze zetten af en toe wat in de fik.
NYD Oordelend.
NORI Ja en vaak heb je wel gelijk, denk ik, als je zo streng en boos bent. Maar het is misschién niet altijd op dat moment de allerbeste communicatiestrategie. En het is dus sowieso niet gezond, heb ik gemerkt, want ik ben er bijna in gebleven. *schatert* Maar ik denk dus dat die andere manier, dat wegkijken, dat dat óók niet gezond is.
NYD Ja, want dan heb je dus over de groep mensen die heus wel weet dat er van alles aan de hand is, maar die denkt: ik keer me ervan af. Ik wéét heus wel: klimaatcrisis, maar: uhhhwww *maakt gruwelend geluid*.. Misschien ook omdat het je overspoelt, dat weet ik niet, maar dat het comfortabeler voelt om weg te kijken.
ML Of.. Jij zegt “keer me ervan af”, maar dat vind ik ook weer klinken alsof je dan net doet alsof het er niet is, maar er zijn natuurlijk ook mensen die wél het nieuws kijken en wél dit lezen en het allemaal vreselijk vinden en wel iets reposten of zo, maar het daarna toch óók weer weg doen.
NYD De mensen die dus op de bank zitten en denken: Ik ben een goed mens, want ik weet hoe erg het is.
ML Ja, precies. En ik denk dat dat de mensen zijn die je ook wil bereiken of tenminste: die je wil aanmoedigen om in actie te komen?
NORI Ja, precies! Dus ik heb ook, vooral toen ik in de overheid werkte, gezien dat heel veel mensen lopen met een soort van onvervuld gevoel rond: Ja, shit, ik zou wel meer willen doen maar ik weet niet hoe. Ik durf niet. Heel vaak zeiden mensen… want binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken heb ik me ook een beetje activistisch opgesteld, af en toe, dan zeiden mensen vaak: dat wat jij kan, dat zou ik ook wel willen kunnen. Dan dacht ik: ik kan helemaal net niks.
ML Dat jij een keertje over de rand geduwd wordt en denkt: nu moet ik.

NORI Die persoon had precies evenveel capaciteiten als ik, alleen: er is dus blijkbaar een drempel waar ze dan niet over durven. Het heeft volgens mij heel erg met durf te maken. Ik zag dus bij die mensen hun pijn, hun verdriet.
ML Dat ze het niet doen? Maar het is natuurlijk wel omdat jij al vertelt: toen ik jong was, moést ik wel over die drempel heen, want mijn hele identiteit was eigenlijk al... Ik kon niet niét mezelf zijn. Dus je moet jezelf laten zien en je hebt op jonge leeftijd ervaren dat dat dus veel brengt.
NORI Ja.
ML Maar andere mensen… mensen zijn bang. Als je dat nog nooit hebt meegemaakt, dan heb je die doembeelden nog. En ik denk eerlijk gezegd: hoe ouder je wordt, hoe meer die misschien wel vastgeroest zijn in je brein. Hoe ouder je wordt, hoe banger je wordt. Tenminste: als het over mijzelf gaat, dan herken ik dat wel. Dat is dan ook een soort van: je wil mensen aanmoedigen om toch die drempel over te gaan om ze te laten zien… ‘n soort van het evangelie van de actie of zo. Om ze te laten zien…
NORI Ja, want ik denk dus dat het je héél veel kan brengen. Het heeft mij ook héél erg veel gebracht. Kijk, ik heb natuurlijk wel uiteindelijk die burn-out gehad, maar ik heb ook…
NYD Die heeft je ook wat gebracht, toch?
NORI Die burn-out heeft me ook zeker wat gebracht, ja ja, maar ook die jaren daarvoor. Het heeft me zó veel *joy* en gewoon vervulling en.. Ik heb zó veel geleerd, en het feit dat je dat samen, met anderen, doet heeft mij heel veel verbinding gebracht. Vriendschappen en heel veel inzicht in mezelf, daardoor, ook.
ML Ja.
NORI En als je dus nooit iets doet wat echt van betekenis is, volgens mij heb je dan een heel vlak leven. En heb je misschien wel huisje-boompje-beestje, heb je misschien wel prima salaris en je hebt het misschien allemaal goed voor elkaar… maar word je ooit echt vervuld? En ik ben natuurlijk filosoof van huis uit, dus het gaat allemaal…
ML Dan krijg je woorden als: vervuld.
NORI Het is allemaal een beetje.. gewoon.. echt op een existentieel vlak van: waar gaat je leven over? Kijk, ik hou ook van feestjes en lekker eten en op vakantie gaan, maar dat is uiteindelijk niet de essentie van je leven, denk ik.
ML Nee, dat is verbinding voelen.

NORI En ik denk dus dat voor heel veel mensen tegenwoordig het leven best wel leeg voelt.
ML Ja, Ja. Dat denk ik ook. Of tenminste, dat kan ik me heel goed voorstellen in deze tijden van internet en vooral individualisme.
NYD Vooral in combinatie met wel dat wereldleed wel zien maar dus daar het gevoel hebben, misschien, ook van: ik weet niet wat ik moet doen. Ik wil wel iets doen. Want ik weet niet of het nou altijd zo is dat mensen het eng vinden of dat ze gewoon oprecht denken: ja, maar wát dan? Ja, ja. Óf dat ze denken, want dat heb ik zelf ook vaak: wie ben ik of wat weet ik nou van deze situatie, van klimaatcrisis? Wat weet ik nou, dat ik dan ga zeggen… Ja, dan komt weer iemand die gaat zeggen: “Nou, het valt wel mee, hoor”. Dan sta ik met mijn mond vol tanden, want ik wéét eigenlijk helemaal niks! Ik ben geen klimaatwetenschapper of genocide-expert of noem het allemaal maar op.
ML Maar dat gaat natuurlijk ook gebeuren, want dat is het hele ding met in actie komen: je gaat wat doen en mensen gaan daar meningen over hebben. En dat maakt het… Want je kan in je hoofd… Oók als je bijvoorbeeld wél weet wat je zou willen doen of wél weet waar je toe in actie zou willen komen, ook dan is het veiliger om in je hoofd te blijven denken: ik zou dat wel willen doen. Of: dat ga ik ooit doen. Net als met grote ambitieuze plannen die je misschien hebt voor je leven. Het is altijd enger om het daadwerkelijk te gaan doen. Want dan gaan er dingen mis of gaan mensen meningen hebben en dan moet je daar weer wat mee. Het is altijd verhouden tot de ander.
NORI Ja. Er zit een heel groot risico in actie nemen. Ja, en daarom is het ook zo leuk.
NYD Wat zijn dan de risico’s?
ML Nou, ik weet het niet.
NORI Wat je net zei: misschien gaat het mis, of misschien komt er kritiek. Ik zou zeggen: er is een garantie.
ML Dat dat zo is.
NORI Het gaat sowieso mis.
ML En dat is léuk! *sarcastisch*
NORI En er komt sówieso kritiek.
NYD Kunnen wij ook zeggen, ja.

NORI Je kunt nóóit voorspellen hoe je actie gaat. Er gaat altijd iéts mis. En zodrá je in actie komt krijg je kritiek. Hónderd procent, gegarandeerd. Kijk, er zijn natuurlijk hete hangijzers. Als je het over racisme gaat hebben, weten we dat mensen daar heel heftig op reageren. Of over een genocide. Maar ook als het over iets héél simpels gaat, iets wat veel meer technisch is, wat helemaal niet *contested* is of zo, waar geen discussie over is, zelfs dán komt er kritiek. Omdat mensen het gewoon niét fijn vinden als je iets goeds doet.

NYD Ja, ik vind dit een hele leuke… iets wat ik in jouw boek las: onderzoek van Minson en Monin *(Julia Minson en Benoît Monin, over het fenomeen "do-gooder derogation", red.)* toont aan dat vegetariërs automatisch als oordelend worden gezien. Zelfs als ze niks zeggen! “De pure aanwezigheid van iemand die ethische keuzes maakt triggert defensiviteit." Heel herkenbaar ook. Niet eens dat ik die persoon ben, maar dat ik zelf dat gevoel heb ervaren toen ik hier nog niet mee bezig was. En een vriendin ofzo dan vega was, of is.

NORI Nou ja, en ik denk dat dat dus samenhangt met het feit dat heel veel mensen wel voelen dat er iets mis is maar niks doen. Ze lopen al rond met een knagend schuldgevoel: “Ik weet wel dat ik niet echt genoeg doe voor al die dingen die ik zie misgaan.

ML En dan zie je iemand iets goeds doen…

NORI En dan zie je dat iemand wel iets doet en denk je: Já! Jij komt mij natuurlijk nu vertellen dat ik een slecht mens ben!

ML Ja, jaja.

NORI Terwijl die persoon..

NYD Dat is niet zo, maar..

NORI Heel soms is het ook wel zo, die mensen zijn er zeker. Die rondlopen en vingerwijzen - en vaak ook wel terecht - maar zelfs als jij gewoon het goede doet, dan kunnen mensen dat als heel..

ML Boos over worden. Er is zo’n quote van Boyan Slat… Die was trouwens ook in het nieuws laatst want hij heeft een prijs gewonnen. Hij is van de Ocean Cleanup, hij is allemaal plastic uit de oceanen gaan halen. En hij zegt: “Wanneer je iets goed doet, word je een magneet van kritiek”. En bij hem was dat omdat hij dan kilo's en kilo's en kilo’s afval of plastic uit de zee haalt. En omdat 0,5% daarvan ook vissen raakt, krijgt hij heel veel kritiek daarop.

NORI Heel veel mensen nemen dus dat risico van ‘in actie komen’ niet, hè. Want het is spannend. Als jij degene bent die iets gaat neerzetten, dus je neemt initiatief… In zijn geval was het echt ‘t bouwen van een enórm ding midden in de oceaan, super risicovol, kostte ook miljoenen.
ML Ja, dat hoeft dus niet, hè, per sé? Dat soort dingen.
NORI Nee, precies. Maar het is wel interessant. Als je dat dus dan niet hé-le-maal 100% perfect doet - wat nooit kan - dan gaan mensen zeggen: Ja! 0,5% bijvangst!
ML Ja, levende vis, helemaal niet goed.
NORI Want ze zijn aan het scannen naar iets wat je fout doet, omdat ze dan zichzelf kunnen troosten: ja, ik doe niks, maar die persoon die iets doet, die heeft ook één foutje gemaakt, dus hoef ik niks te doen. Mensen zijn heel erg op zoek naar die troost: mag ik in mijn fijne passieve houding blijven zitten?
NYD Maar mag dat, wat jou betreft?
NORI Ja, kijk, *weifelend* het mag… *gedecideerd* Ja, het mag.
Ik denk ook dat er mensen zijn die bijvoorbeeld in hun privéleven al zoveel sores hebben dat het misschien ook helemaal niet kán. Maar grappig genoeg zie ik vaak juist dat mensen die in hun privéleven veel sores hebben zich heel erg inzetten, ook voor anderen.
ML Ja.
NORI Ja. Dus. Hmmm.
ML Same.
NORI Kijk, je mag zelf kiezen wat je doet. Alleen ik zeg wel in het boek, in het eerste hoofdstuk: het feit dat we ons allemaal zo leeg en eenzaam en depri voelen, we allemaal eigenlijk in een halve burn... - **bore**-out is het dus vaak - zitten, komt volgens mij omdat we te weinig betekenisvolle handelingen doen. En dát komt weer omdat je in een kapitalistische neoliberale samenleving er ook niet op aangesproken wordt.
ML En juist heel erg gefaciliteerd wordt om erin te blijven zitten.
NORI Ja, dus het enige wat jij hoeft te doen is een beetje consumeren,
ML Beetje scrollen, dingen kopen.
NORI En je moet natuurlijk wel een baan hebben. Je moet ook productief zijn voor de kapitalistische samenleving. Maar je hoeft eigenlijk alleen maar productie en consumptie, en verder hoef je niks. En consumptie en verder hoe hij hoef je niks. Weet je de hele homo economicus visie van mensen zijn wezentjes die kopen

dingen en die produceren dingen en dat is wat de mens is. Ja, dat heeft heel erg plat geslagen wat een mens kan zijn. Dus ik haal ook heel veel. Sorry, dit wordt nu heel filosofisch.

NYD Mag

NORI Ja, ik haal er dan ook heel veel filosofen bij, ook uit de oude, de oude Grieken, Aristoteles, die zei van een mens is eigenlijk een soort van walnootje die een walnotenboom kan worden. Dus je bent in potentie heel veel en je draagt heel veel in je, maar die potentie moet wel waargemaakt worden. En meer in de afgelopen eeuw, Hannah Arendt, die zegt: door actie word je wie je bent. Dus als je niet af en toe een standpunt inneemt: van ik ben voor of tegen dit, ik vind klimaatverandering slecht en ik wil, ja, ik weet misschien niet precies, ik weet ook niet wat ik daar precies aan moet doen, maar ik wil wel af en toe even wat.

Of als iemand een racistische opmerking maakt, dan zeg ik van hey, ik vind dit niet oké, en dat zijn allemaal risicovolle dingen. Want misschien gaat er dan weer iemand, gaat hij mij weer uitschelden of zo?

ML Ja, of of iemand wijst je op iets waar je je wel waar je nog niet aan gedacht had, wat ook zo is, waardoor je het eigenlijk weer drukker krijgt en je merkt dat je dat ene puntje eigenlijk niet voldoende was en je ook op iets anders moet richten wat net zo belangrijk is. Ja, dat is een spannend spanningsveld, want dan ga je ook snel richting burn-out weer.

NORI Ja, dus er zijn een beetje die twee kampen: aan de ene kant, je helemaal niet inzetten, is volgens mij ongezond, omdat je dan eigenlijk geen mens wordt in de volle zin van het woord. Maar in actie komen heeft dat dat risico, wat er met mij is gebeurd, wat ik zelf heb gedaan, dat is niet mij overkomen, is dat je het harder en harder gaat rennen. Nog meer overtuigd wordt van de urgentie van wat je en dan ook nog klimaat en ook nog racisme en ook nog dit en ook nog dat. En dat je daar dan helemaal in vast gaat zitten in de actiestand.

NYD En dus voor jou is in actie komen, is de arena instappen en stelling nemen daar begint het eigenlijk al, toch? Want ja, de we noemen de heet het nu voor met die bojans slat en naar de VN en zo. Maar dus, je uitspreken tegen die persoon die een rascistische opmerking maakt of gewoon eens opgooien bij vrienden van, joh, die klimaatcrisis zit me niet lekker. Ja, ik word er niet goed van. Ja, daar gewoon overpraten en een stelling nemen is al actie.

NORI Ja, dus als je

NYD Daar begint het.
NORI Ja, dus aan ja, Hannah Arendt noemt het ook altijd action en speech. En speech is voor haar dan echt ook weer met een hoofdletter S. Dat wat die jongeren doen in Parijs nu gaan, dus op straat staan en gaan zeggen: Van wij willen goed, we goede scholen, wij willen beter onderwijs. Dat is echt speech. Want dan ga je dus letterlijk in de publieke ruimte staan en zeggen: Dit is waar ik voor sta, ja. Dit is waar ik voor sta. En het is nu nog niet. De realiteit is nog niet zoals mijn ideaal. Dus we gaan nu iets doen.
NYD Ja, en dat kan dus ook zijn bij de school van je kind zeggen: Ik zie nu dit, maar dit is hoe ik vind dat het zou moeten.
NORI Absoluut.
NYD Of ik probeer het elke keer even weer: Een soort van.
ML Kleiner te maken.
NYD Oké, ik woon niet in Frankrijk. Ik ga nu daar niet op straat. Dus ik probeer het heel erg van: Wat doen wij dan of zo?
NORI Ja, dit kan zelfs op je voetbalclub zijn. Weet je, in jouw team. Als er altijd een beetje grapjes worden gemaakt over vrouwen ofwel mensen van kleur ofzo dat je de en het zit je niet lekker. Kijk, het begint eigenlijk altijd met dat iets dat je dat je morele kompas afgaat. Ja, dat je denkt, ja, dit is niet goed. Volgens mij kan dit beter. Volgens mij kan dit anders. En heel vaak negeren we dat ja, als denken, ja, ik ga nu niet de team, iedereen zit lekker in de flow en er wordt gelachen. Iedereen heeft een biertje op en ik wil niet die saaie piet zijn. Die dus we negeren dat. En hoe vaker je dat negeert, hoe minder goed dat morele kompas wordt, want je zet steeds volume lager en op een gegeven moment hoor je hem niet meer.
Ja, en dan kan er ineens iets gebeuren wat zoveel erger is dan die grapjes of wat dan ook. En heb je nooit iets gezegd, en dan ja, dan ben je helemaal dan ben je het helemaal kwijt. Dus dat voor volume van dat morele kompas wat hoger zetten en dan ook in de volle wetenschap dat het dus spannend is.
NYD Ja
NORI En dat er misschien gezeik van komt naar voren stappen zegt: Hey, voor mij is dit niet oké, en volgens mij kunnen we dit anders doen.
ML Dit vind ik ook wel leuk aan onze luisteraars, dat die ook wel massaal best wel dat doen al. Wij hebben laatst een inbel aflevering gehad. Ja, toen belden de

mensen in, en toen was het de ene en het andere echt fantastische initiatief. Van, nou ja, ik kan even geen voorbeeld noemen.
NYD Nou, bij het ministerie inderdaad een soort club organiseren om na te denken over allerlei thema's. In een transkoor zingen.
ML Heel erg elkaar opzoeken, verbinding maken en ergens verstaan. Dus ik vind wel al, zeg maar, het idee van iets kleins beginnen of in je eigen omgeving kijken, dat leeft al wel heel erg. Ik heb wel het gevoel dat je soms, want jij zegt van, nou ja, je luistert naar je morele kompas, dat gaat af. En je doet wel of niet iets. Het is natuurlijk wel mijn morele kompas gaat de hele tijd heel erg af.
NYD Dat vind ik ook moeilijk.
ML Gewoon door omdat het is. Ja, ik. Nou, ik heb vaak het gevoel dat ik in een soort eindtijd leef. Ik wil het niet. Ja, ik… En ik las ook in jouw boek deze iconische quote: ‘Elke nieuwe dag brengt nieuwe rampen. De wereld lijkt niet meer te kunnen dragen wat zij heeft geschapen. Las ik gisteren.’ Dit is een tekst uit jouw boek. ‘En ik was het er roerend mee eens. Alleen de schrijver van deze zin is Seneca. Die leefde van 4 voor Christus tot 65 na Christus.’ En daarna: ‘De wereld lijkt de laatste adem uit te blazen. Overal zijn tekenen dat het nabij is. Dat het einde nabij is, is een gevoel dat ik dagelijks heb. Maar dit werd opgepend door Gregorius van Tours rond het jaar 500. En dacht ik, auw, ja.’ Ja.
NORI Ik heb ook heel vaak het gevoel dat we in het einde der tijden leven. Ja. En ik vond dit dus heel troostend.
ML Heel relativerend ook.
NORI Mensen hebben dat altijd gedacht.
ML En het is wel. Kijk, het is natuurlijk ook echt zo dat er vreselijke dingen zijn gebeurd in de geschiedenis en nu. Dus het is niet zo dat misschien was het wel een soort einde der tijden of einde van de tijd, zoals deze mensen het kenden. Dus het is niet zo dat dat niet zo is, maar het is wel we gaan hier als mensheid vaker doorheen.
NORI En het is inderdaad, het is misschien kan je beter zeggen het einde van een tijd, ja. En en er zijn heel veel mensen wiens wereld helemaal ingestort is en die alles kwijt zijn geraakt, en dat is elke keer weer verschrikkelijk. En wat er nu allemaal gebeurt, ook echt verschrikkelijk. Maar ik denk dat de mensen die dus een vrij actief moreel kompas hebben, zoals de mensen hier waarschijnlijk en veel van de luisteraars ook. Als daar het volume echt heel hoog van staat, dan kan het ook heel overweldigend zijn. En dan kan je dus ook verlammen. En als je daadwerkelijk denkt

van het einde is nabij, ja, dan kan je helemaal niks meer doen. Dus we moeten ook, wij hebben ook de verantwoordelijkheid om dat dus weer een heel klein beetje te relativeren en te zeggen van weet je de aarde de planeet is al door zoveel dingen gegaan. De mensheid is al door zoveel dingen gegaan. Er komt wel weer iets nieuws en je kan daar een rol in spelen in dat er iets nieuws komt of je kan zeggen oh ach en wee het is allemaal verschrikkelijk, ik ga op de bank liggen.

NYD Maar je kan er ook heel cynisch of heel heel woest van worden. Ja, want ik heb dat nou, die fase zit ik misschien nog steeds wel hoor, want dat gaat altijd zo op en neer, maar dat ik dan echt denken: Oh, en jij, je krijgt een kind of je hebt een kind, en je stapt maar in het vliegtuig en dan wordt het opeens en dat zeg ik niet tegen die mensen, maar dat voel ik dan wel. En dat is natuurlijk helemaal niet een posi…, dat gaat helemaal niks helpen. Het, het, maar het vreet me wel op dat ik dan al die mensen om me heen. Terwijl ik zelf ook dingen doe waar ik ook boos op kan worden. Dus ja, slaat gewoon nergens op. Maar het is wel een soort woede: waarom doen we niks met z'n allen dat?

NORIJa, nou ja, ik vind woede dus heel belangrijk. En voor mij is woede een signaal. En woede is niet een huis waar je in moet gaan wonen.

NYD Nee

NORI Want woede is ook. It will eat you from the inside. Zeg maar. Woede is ook een vergif. Dus voor mij, ik word ook verhaal. Ook een vergif,ik word ook vaak boos. Voor mij is het echt een signaal-emotie van hier is dus blijkbaar iets waar ik iets mee moet. Ja, en dat zeg ik ook in het boek van acties altijd een nee en een ja tegelijk, dus het is een nee tegen datgene wat je ziet nu in de realiteit: het lijden, het onrecht, de destructie,

NYD En ik moet dr hele tijd denken aan die kinderen, die ik nu allemaal zo zie opgroeien en dat ik denk: Doe dan iets!

ML Niet tegen die kinderen, maar tegen de ouders.

NYD Nee niet tegen die kinderen, omdat kinderen zo'n realiteit check ja, zo zijn. Terwijl ik weet natuurlijk dat over de hele wereld er nu op dit moment al heel veel kinderen lijden, maar als het dan zo…

NORI Ja, maar jij hebt een sterke nee voel jij bij inactie, bij passiviteit ja. Dus daar moet je iets mee. De nee komt automatisch. Die borrelt op. Die nee, daar kan je eigenlijk niet eens niet naar luisteren.

Vaak de ja is moeilijker, want de ja is namelijk wat dan wel, ja, ja, op die manier, ja, ja. Je kan je in je nee of zo, ja. En ik ken erg veel activisten die vooral in die nee leven. Ja, kijk, een nee kan heel belangrijk zijn als er bijvoorbeeld net een wet wordt ingevoerd die slecht is, en dan moet je echt gaan actie voeren op de nee, ja, want de moet dit stoppen, maar actie. Maar actie voeren op het ja is veel moeilijker. Want dan moet je namelijk creatief zijn, wijsheid, strategie, samenwerken met anderen. Je moet samenwerken vaak met mensen die het niet helemaal met jou eens zijn. Voor een ja, namelijk het alternatief, hoe moet het dan wel? Dus mensen komen niet in actie. In jouw geval dan nu. Oké, mensen moeten wel in actie komen. Hoe kan ik ervoor zorgen dat mensen in actie komen? Kan ik ze inspireren? Kan ik ze een handelingsperspectief bieden? En daarvoor moet je dus dingen gaan organiseren, neerzetten, schrijven, praten, tekenen, zingen. En die ja, dat is er wel een gezondere energie voor jezelf.

ML Ja, voor jezelf.

NORI En vaak is het ook uitnodigender. Ja. Wat niet wil zeggen dat die woede niet slecht is. Die nee is ook niet slecht. Vaak is het nodig. Maar de nee transformeren naar de ja, daar zit volgens mij het echte werk.

ML Nou, Nydia is toen: schaam je je niet brieven gaan schrijven? Ze heeft een brief geschreven aan de CEO van Shell.

NORI Nice. Ik love it.

ML En ik heb hem overgeschreven, want ik heb een netter handschrift.

NYD Kijk, ik vond dat die hand geschreven moest zijn. Maar ik was ook eigenlijk, ja, dat duurt me dan te lang. Om dat dan weer te gaan doen. En dan heb ik daar het geduld niet voor, dus Marie-Lotte wilde dit voor mij doen.

ML Ik heb zo heel groot geëindigd met: schaam je je niet? Hartelijk groet, Nydia van Voorthuizen. En het is een hele brief over hoe hij dan kijkt naar de wereld. Omdat jou de vraag werd gesteld: wat is nou een goede voorouder? En die vraag heeft ze dus ook voorgelegd aan de CEO van Shell. Van wat is nou een goede voorouder en wat is nou een slechte voorouder en wat doen we met die mensen? En ze heeft het die vragen dus neergelegd als een soort van: Nou, ga daar maar eens over nadenken, schaam je je niet. En dat was ik weet niet, ja, dan moest het toch heel erg positief eigenlijk.

NYD Ja, ja, nou ik heb dus echt geprobeerd, want ik was eigenlijk gewoon woest, maar ik heb dus geprobeerd om inderdaad gewoon vragen te stellen. En er stond

dus wel schaam je je niet in dat wel, maar verder was het wel meer, ja, ja, open vragen voor de beste man. Niet dat ik er wat op teruggekregen heb.
NORI Nee, maar niet nee, maar ja, dat is fantastisch. Dus dan pak je die nee vast. En dan maak je er, ik bedoel, kijk, een schaam je je niet brief zit nog wel redelijk ook aan de nee kant. Maar het is een actie. En daarom, ik denk dus dat dat is gewoon gezond voor je lichaam en voor je ziel. Om die emoties, de zorgen die je hebt, om te zetten in een actie. Een brief schrijven, een petitie starten, een liedje maken. Dat is gewoon volgens mij heel gezond voor de mens, en elke keer je morele kompas negeren, dat is de manier waarop je helemaal fragmenteert. Ja, ik denk dus, dit vind ik heel mooi. Maar goed, jullie maken ook al een hele belangrijke podcast, natuurlijk.

NYD Ja, maar dat is natuurlijk precies mijn frustratie. Dat je dat dus acht jaar kunt doen en dat je ziet dat het al maar erger wordt. En dat je dus ook nog steeds mensen in je omgeving hebt die denken: ja, ja, hmm, en dan kan ik nog net zo vaak zeggen: ‘ga een keer mee naar de A12’. Of is het de A12?
ML Ja, de A12.
NYD ‘En het is niet eng. Je kan ook langs de zijkant. Het is eigenlijk heel fijn.’ En dan probeer ik echt in de ‘ja’ te zitten, en daar zit natuurlijk bij mij gewoon frustratie: zolang het doen en dan zien dat het niet helpt.
ML Ja, dus als je zelfs de mensen in je eigen omgeving na acht jaar niet meekrijgt. *Iedereen lacht*
NYD Ja, precies. En dat is moeilijk.
NORI Je mag ook vriendschappen stoppen, hè?
ML Ja, maar dat zijn dus niet vriendschappen waar ik niks uit haal. Dat zijn belangrijke vriendschappen. Mensen waarvan in principe de neuzen dezelfde kant op staan. Maar er is gewoon ook inactie. Daar is ook een soort… ja, ik weet niet. En weet je, mensen hebben kinderen, mensen hebben druk. Ik snap dat ook wel heel goed.
NYD Ja, weet je waar ik denk dat het ook vaak in zit? “Het heeft geen zin”. Wanneer weet je of je actie zin heeft of impact maakt? Kun je daar iets meer over vertellen?
NORI Je weet het nooit. Je weet het helemaal nooit. En dat maakt ook niet uit. Ik heb wel eens een opiniestuk geschreven in het FD over een minister. En een week later werd die minister ontslagen. Nou, kwam het door mijn opiniestuk? Ik denk het niet, vriendinnen.

Iedereen lacht

NYD Nou, je weet het niet!

NORI Nee, je weet nooit… Ik heb ook bijvoorbeeld een keer Albanië overgehaald in de VN om voor de resolutie op LHBTI-rechten te stemmen. Dus ik was onwijs trots op mezelf. En later zei iemand: “Ja, Albanië wil gewoon bij de EU en die doen dat gewoon alleen maar om de EU blij te maken”. *lacht* Rebecca Solnit is een heel fantastische schrijver en zegt: “Verandering is niet als een potje dammen, het is meer zoals het weer.” Er zijn zoveel variabelen en je weet nooit waardoor iets ontstaat of iets mislukt. Er zijn heel veel onderwerpen waar ik al twintig jaar op inzet, die eigenlijk alleen maar slechter worden. Ja, ik zet me al 25 jaar in voor queerrechten en de acceptatie daalt. Ja, heeft het dan geen zin gehad dat ik dat deed? Ja, ik denk het wel. Anders was het misschien nog erger geweest.

ML Nou, dat vond ik ook heel relativerend: je weet niet waar we geweest waren als we niet hadden gedaan wat we hebben gedaan.

NORI Ja, precies.

NYD Ja, dat is ook met de Rode Lijn of dat soort grote protesten - of wat mij betreft nog te klein, maar goed, ik mag niet te veel boos zijn *lacht* - dat je dan het gevoel hebt van: en we doen dit en we staan op straat en we laten van ons horen en het helpt niet. Terwijl je zou kunnen zeggen: misschien was het wel nog erger als niemand zich druk had gemaakt. Dat weten we niet. Dat weet je dus gewoon niet.

NORI Ja, Rebecca Solnit heeft het inderdaad over de Irakoorlog, wat natuurlijk ook al twintig jaar geleden is, maar waar zij heel veel op georganiseerd had. Gingen ook miljoenen mensen de straat op en het lukte gewoon niet, want die oorlog ging maar door. Maar zij heeft uiteindelijk ergens gehoord dat George W. Bush - ik heb dit niet geverifieerd, hoor, maar even voor de *sake of the story* - had overwogen om Bagdad plat te bombarderen en dat die het niet heeft gedaan, omdat er zoveel miljoenen mensen op straat waren. Dus je weet nooit wat de alternatieve geschiedenissen waren. Ik vind het ook verschrikkelijk dat wij elke keer weer deelnemen aan de Rode Lijn-protesten, dat die groter en groter worden, en dat zelfs een D66-premier niet luistert.

ML Die waarschijnlijk niet eens meeloopt tijdens de aankomende Rode Lijn.

NORI Laten we het over zijn hypocrisie maar niet hebben... Maar dat heeft ogenschijnlijk geen impact gehad. En ik weet nog dat ik tijdens de tweede of derde Rode Lijn-protesten naast mensen stond die *clearly* voor het eerst in hun leven aan

het demonstreren waren. Die zeiden: “ja, maar ik vind het zo moeilijk, want de vorige keer was ik er ook bij, maar politici hebben gewoon niet geluisterd”. Toen dacht ik *lachend*: ja, lieve schat…

ML *lachend* *Story of my life*.

NORI Ja, *story of my life*. ‘Weet je hoe vaak ik al op deze Dam heb gestaan en dat gewoon niemand luistert?’ Het is ook weer een heel kapitalistische manier van kijken van actie leidt tot…

NYD Je moet er meteen wat uithalen.

NORI Precies. Je staat daar omdat jíj erin gelooft. En je moet ook snappen dat jij één persoon op negen miljard, of met hoeveel zijn we? Zeven miljard? I don’t know. Nou, héél veel, en je bent niet een soort superman. Het enige wat je kunt doen, is gewoon in actie komen voor waar jíj voor staat, waar jíj in gelooft, gewoon omdat het gezond is voor je ziel om het te doen.

ML Dus je doet het eigenlijk voor jezelf ook een beetje eigenlijk. Je doet het voor anderen en je doet het voor jezelf.

NORI Je doet het voor je integriteit, omdat je daar op het Museumplein staat met heel veel mensen die in hetzelfde geloven, omdat dat dus ook al troostend is. Kijk, de Vietnamoorlog heeft wel meer dan twintig jaar geduurd en er hebben meer dan twintig jaar mensen tegen gedemonstreerd, en uiteindelijk stopte die. Of dat kwam door die demonstraties weten we niet, maar ik ben wel blij dat mensen zijn blijven protesteren.

ML Ja, het kost natuurlijk ook gewoon veel energie om in actie te komen.

NORI Ja, maar je krijgt ook heel erg energie van.

ML Ik heb wel eens verteld in deze podcast, dat ik als twaalfjarige een brief aan Milošević had geschreven om de oorlog te stoppen. Dat was actie.

NORI Ja, dat ís dus actie.

ML Toen heb ik ‘m mijn hele klas laten ondertekenen en die waren dus bang dat dan onze school gebombardeerd zou worden, omdat ik me uitsprak. Dus hier gebeurt dan een beetje in het klein waar je, denk ik, bang voor bent, die kritiek of misschien gevaar. Je staat ergens voor en in principe ben je tegen oorlog, maar het is ook allemaal ingewikkeld en het heeft toch geen zin en zo. Maar toen voelde dat heel natuurlijk om te doen.

NORI Ja, en niks doen heeft sowieso geen zin.

NYD Het is dus comfortabel en in actie komen, is *messy*, zoals jij dat dan schrijft, en daar moet je dus eigenlijk ook maar oké mee zijn. Dat vond ik ook bij jouw stuk over kritiek. Dan licht jij drie soorten criticasters uit en een van hen is dan de 'voorzichtige middenmoot'. Dus dat zijn de mensen die het eigenlijk wel met jou eens zijn, maar het ook moeilijk vinden. En dan misschien iets zeggen als: 'ja, joh, sure, klimaatcrisis, maar moet je nou echt op die A12? En moet het nou allemaal zo? En je doet het op die manier en dat is eigenlijk niet goed.' En dan was jouw reactie erop: 'ja, het is misschien ook ongemakkelijk. Het hoort erbij'. Dat je het ongemak eigenlijk ook teruggeeft en zegt: dit is *part of the deal*.

NORI Ja, er is echt een heel slag mensen die inderdaad de "juiste meningen" hebben en echt ook wel het hart op de juiste plek hebben, maar die zijn zó bang voor confrontatie, dat ze gewoon never nooit iets zullen doen. Ik vind dat dus de meest geniepige criticaster ook, want die geven je eigenlijk een schouderklop en zeggen: 'wow, wat goed, maar kun je misschien even gewoon wat minder praten?' En die zeggen: 'ja, niet nu'.

NYD Of wat ze ook zeggen: "Ben je niet bang dat…". 'Doordat jij nu die podcast over feminisme maakt…' en dan komt er iets dat ik denk: wat is dit nou weer?!

ML De school wordt gebombardeerd!

Iedereen lacht

NORI Ik heb natuurlijk heel lang filosofie gestudeerd. Ik heb één wijsheid in pacht en dat is dat mensen die zeggen: 'Ben je niet bang dat…', heel bang zijn.

ML Tuurlijk.

NORI Die leven in angst.

ML Maar reken maar dat ik bang ben dat dat allemaal gebeurt. Maar ja, soms moet je dat wel gewoon doen.

NORI Oh my god, ja.

ML Er zijn ook heel veel mensen in mijn leven die erg zijn van dat polderen. 'Nee, verandering ga je niet teweeg brengen door boos te zijn en schreeuwend op de Dam te staan'. En: 'je bent veel te radicaal en je bent een communist' of zoiets. Maar meer van: 'nee, we moeten elkaar vinden' en 'verandering gaat heel langzaam en dat is nou eenmaal zo'. En dat vind ik dus ook doodvermoeiend, want dan krijg je mensen ook niet mee, omdat die heel erg vast zitten in 'uiteindelijk gaat het wel gebeuren. We bewegen die kant op'. Het gaat natuurlijk veel te langzaam én de

reden dat we die kant op bewegen is ook omdat we die schreeuwers op de Dam hebben.

NORI Ja, er zijn verschillende rollen. Kijk, en niet iedereen hoeft te schreeuwen op de Dam als dat niet in je aard zit. Je mag ook in het systeem, millimeterwerk, alles de juiste kant op. Als je introvert bent, hoef je die hele Dam wat mij betreft niet op te gaan. Of als je in Groningen of in Limburg woont. Ja, niet iedereen hoeft dezelfde rol te hebben. We zijn een beweging. Jullie kunnen goed praten en maken podcast. Carice van Houten heeft één miljoen volgers op Instagram, dus die zet dingen op Instagram. Jip van den Toorn kan mooi tekenen, dus die maakt de prachtigste, meest confronterende tekeningen. Je hoeft niet allemaal dat stereotype te zijn van iemand met een megafoon op straat. Dat hoeft echt helemaal niet. Dus pak vooral de rol die bij jou past.

ML Maar doe iets!

NORI Maar doe wel iets, want ik ken ook heel veel mensen, oud-collega's, die zeggen: ik vind het goed dat jij weg bent gegaan bij het ministerie, maar ik denk dat ik meer verandering teweeg kan brengen als ik erin zit. En dan denk altijd: ja, maar doe je dat dan ook? Want ik denk dat je gelijk hebt, maar doe je het dan ook? Daar ben ik dan wel geïnteresseerd in. Ik kan dat meestal moeilijk verifiëren, maar goed.

NYD Laten we het ook even hebben over de onderlinge inactivistische kringen: vingerwijzen, je doet het niet goed genoeg, je moet het anders doen. Wat wij zelf ook weleens doen, mensen aanspreken op dingen.

ML Ja, nee, heel veel in de podcast. Ik heb het idee dat ik het misschien ietsje minder doe, omdat naarmate wij zelf ook activistischer worden en meer hebben geleerd het beter snappen hoe lastig het is om alles maar de hele tijd goed te doen.

NORI Ja.

ML En je wil mensen ook niet ontmoedigen in wat ze doen. Dus een beetje mild naar elkaar zijn, maar het gebeurt natuurlijk wel.

NORI Het gebeurt heel veel en in de queerbeweging kunnen we er ook wat van. Ik vind dat dus wel vaak jammer, omdat je mensen daar banger mee maakt. Dus het is al heel spannend om in actie te komen en als wij elkaar dan ook nog héél streng gaan beoordelen, maak je het dus nog moeilijker.

ML Tegelijkertijd kun je er wel wat van leren ook.

NORI Ja, er is gewoon een *very thin line* tussen *accountability* en en gezamenlijk in een leerproces zitten en elkaar toch gewoon een beetje afmaken en de maat nemen. Ik zie dat eigenlijk ook heel erg als een soort van stressrespons.
ML Ja, op die manier.
NORI Ik ben altijd bezig met: geeft iemand feedback omdat hij oprecht wil dat je verder komt in je leerproces? Dat hij ook erkent dat we dus allemaal aan het leren zijn? We zijn allemaal aan het leren. Over racisme heb ik ook alles moeten leren. Daar heb ik in het begin waarschijnlijk ook heel veel rare dingen over gezegd. Misschien zeg ik alsnog af en toe wat verkeerds of doe ik iets verkeerds. Maar de intentie is er en de actie is er. Ik sta heel erg open voor feedback, maar is het feedback die me klein wil maken of is het feedback die me groot wil maken? Ja, dat is waar ik in geïnteresseerd ben. En ik vraag me ook altijd af: ben jij iemand die vanaf de zijlijn staat te roepen of neem je ook zelf dat risico?
NYD Ja, want zelf de arena instappen, dat heeft dus dit soms ook tot gevolg. Dat je dus dit gaat krijgen. En het is dan makkelijker om altijd maar te zeggen: jij doet dit niet goed, dan dat je zelf ook erin stapt.
NORI Want kijk, dingen als *organizen* is gewoon echt zó moeilijk. Dus wat wij nu met de queerknokploeg doen: je zet iets neer uit het niks. We hebben nul budget. We doen het allemaal in onze vrije tijd. En dan gaan er mensen kritiek hebben.
ML Ja, want die vinden het niet inclusief genoeg.
NORI Niet inclusief genoeg. Onze eerste meeting was inderdaad ergens waar geen rolstoeltoegankelijkheid was. Er had ook niemand met een rolstoel zich aangemeld. We hebben er echt wel heel goed over nagedacht. We hebben geen geld, dus we moeten het doen met die… En dan wordt iemand heel boos dat het niet rolstoeltoegankelijk is. En dan denk ik: ja, kijk, als er iemand met een rolstoel zich had aangemeld, hadden we natuurlijk een oplossing bedacht. Waren we misschien naar een andere plek gegaan. Het is onze eerste meeting. En ja, je kunt nu heel boos hierover worden, maar er is niet echt een probleem. Er was bijvoorbeeld ook iemand heel boos dat wij op Instagram zitten, want Meta is verkeerd. Ben ik het ook mee eens en tegelijkertijd moeten we roeien met de riemen die we hebben. En die persoon was niet aan het *organizen*. Dan denk ik: neem dan zelf eens risico en ga dan zelf maar eens iets proberen met nul budget en geen communicatiemiddelen. En anders vind ik het ook niet zo boeiend wat je mening is.

ML Ja, ik snap wat je bedoelt. Gisteren had ik het met Nydia over de soms heel boze berichten die wij krijgen in onze DM, maar het lukt ons wel steeds beter om dat te lezen en dan soms echt nog wel aangevallen te voelen, maar ik leer steeds meer om dan de boodschap daaruit toch mee te nemen en het niet naast me neer te leggen als ‘dit is geen relevante kritiek’, maar dat is waarschijnlijk iemand is die gefrustreerd is of whatever, maar ik probeer daar een beetje mild naar te kijken en er dan dus de les uit mee te nemen, omdat ze eigenlijk altijd wel een punt hebben.
NYD Nou, maar je noemt het net heel kort: iemand zit nog in zijn stressrespons. En dit is, denk ik, iets waar veel activisten, inclusief ikzelf, heel erg in kunnen zitten. Dus je ziet al dat leed. Je kan het niet uitstaan, in combinatie met dat je het misschien zelf ook ervaart. Dus je gebruikt een rolstoel en de hele tijd nergens ben je welkom. En de hele tijd word je gediscrimineerd, echt aan de fucking lopende band. En dan komt er weer een initiatief en weer word je gediscrimineerd. Dus ik snap dat echt super goed. Alleen wat jij dus probeert te pleiten in je boek dat het uiteindelijk weinig helpt om vanuit die stressrespons de hele tijd maar aan te vallen.
NORI Ik vind dat punt van rolstoeltoegankelijkheid super belangrijk, maar het was op dat moment niet aan de orde. Het was *clearly* ook het enige kritiekpunt wat ze konden bedenken op die avond, zeg maar. Maar het is meer dat ik als ik een beetje uitzoom en kijk naar onze bewegingen. Ik heb bijvoorbeeld in de internationale queerbeweging gezeten. Wij hebben dan een keer in de twee jaar de ILGA World-conferentie. Komen we met de hele mondiale beweging bij elkaar.
En ik heb zó vaak… dan waren we met z'n allen naar, weet ik veel, Mexico City gevlogen om onze strategie-sessie van ‘hoe gaan wij nou de wereld weer homo-vriendelijk maken’… en dan gingen we alleen maar ruzie maken.
ML Ja. Dus je vliegt de wereld over….
NORI Iemand was boos. Ja, je vliegt met 600 mensen de wereld over. Iemand was dan boos dat in het openingspanel zat geen.. nou, noem maar wat, ik durf niks te noemen… dat de representatie van het openingspanel niet perfect was. Ja, iemand was boos omdat iemand een verkeerd woord had gebruikt. En vervolgens waren we drie dagen alleen maar aan het vechten en hadden we dus niét de strategie om de wereld homo-vriendelijker te maken opgesteld. Terwijl die conservatieve krachten: die zijn aan het organizen hè, die zijn slim, die zijn echt zó goed bezig met hun campagnes. En wij zitten elkaar af te maken. En dan had je misschien een goed punt, hoor: dan wás het openingspanel waarschijnlijk ook niet helemaal top.

En záten er misschien twee witte homo-mannen in en niemand uit Afrika of zo. Dus je hebt heel vaak wel gelijk. Maar ís het het meest nuttige wat we met onze tijd kunnen doen en onze energie, om elkaar maar héél erg de maat te nemen? Ik denk vaak van niet. Ik denk dus dat we daar onze stressrespons alleen maar aan het ventileren zijn. Want je komt daar aan en je hebt heel veel last van discriminatie en gedoe thuis. Je komt in Mexico City aan met heel veel emotie en frustratie…
ML Maar je denkt ook: dit zijn m'n mensen. En dan gaat het *vloekt inwendig* wéér mis!
NYD En dan zijn het dus niet je mensen.
NORI Ja, ja dat klopt. En ik ben ook wel eens degene geweest die heeft gezegd: dit panel is niet goed, ofzo, ja, ja.
NYD En ik denk dus ook: wat mijn tactiek, of nou ja tactiek.. ik denk gewoon van 'we hebben ze allemaal nodig'. Dus al deze typen activisten: van de mensen die aan de zijlijn inderdaad heel erg staan te schreeuwen en misschien niet altijd zelf evenveel organiseren, tot aan de mensen die heel erg van Sussen en Verbinding en Het Is Allemaal Oké. "Het zijn nu dan witte mannen, maar je moet er maar niet te veel, want…", weet je wel. Dus ik denk dat dat die combinatie je veel brengt, maar ik denk dat als je die persoon bent die heel erg in die stress-response zit, dat het voor jezélf gewoon onprettig is. Dus *be free* om ons die berichten te sturen.
ML Of aan te spreken.
NYD Maar omdat ik dus zelf ook die persoon wel eens geweest ben, denk ik van: oh ja, het was misschien voor mezelf ook gewoon eigenlijk niet het meest duurzame. Je hebt het over gezond activisme: dat was misschien niet het meest gezonde activisme dat ik in me had.
NORI Ja, kijk, en ik ben zelf ook vaak die persoon geweest. Ik ben ook heel vaak heel boos geweest. En zeker, wat ik net al zei: van net voor mijn burn-out kon ik eigenlijk alleen nog maar boos zijn.
NYD Precies, ja.
NORI En toen zat ik in het ministerie van Buitenlandse Zaken en was ik de *op weeïge toon* coördinator voor diversiteit en inclusie. *grinnikt* Ik zeg dit heel raar.
ML Ík ga dat goed doen!
NORI Ja, dus ik moest daar eventjes dat ministerie, waar vijf-, zesduizend mensen werken in 130 landen en wat een héle koloniale geschiedenis heeft, een hele

conservatieve cultuur. En ík moest daar de cultuur veranderen. En dat ging natuurlijk niet. Dat gíng natuurlijk helemaal niet. In mijn eentje.

ML Je had een grote taak. Met één perspectief.

NORI Ja, en het feit dat ik was aangesteld in die functie maakte ook dat alle directeuren-generaals, dus de bestuursraad, de hoge piefen, zo achterover gingen zitten van: Ja, we hoeven dat niet meer te doen.

NYD Nee, want jij bent er nu.

NORI Nori doet dat. En ik werd maar bozer en bozer op die types. De Old Boys Network, die daar een beetje brallend met hun dure pak aan. En ik was op een gegeven moment zo woedend. Maar ja, dít waren de mensen die ik mee moest krijgen en het ging dus gewoon helemaal niet meer.

En ik, ja, ik werd ook gewoon helemaal geconsumeerd door die woede. En toen ben ik dus én zelf omgevallen én ik heb ook de laatste maanden geen impact meer gehad. Maar kijk, ik wil ook helemaal niet bepleiten dat we nooit meer elkaar een grens mogen stellen, elkaar aan mogen spreken…

NYD Nee, daar gaat het helemaal niet over.

NORI Absoluut wel. Maar misschien kan je zeggen van: hé, ik zie dit en dit, dat vind ik niet zo oké, maar ik heb ook een voorstel voor hoe we het wél kunnen doen. En *by the way*, die strategie voor hoe we de wereld kunnen veranderen: heb ik ook nog wel een paar ideeën, zullen we het daar ook over hebben? Dus dat we het in ieder geval allebei doen en niet alleen maar reactief. Want dat is natuurlijk wat het is. En wat mij betreft, waar het reactief is, is het dus niet actie. Dus die Nee en die Ja, dat is een constante balanceeract.

NYD Daar zijn wij ook echt wel in veranderd met elk nieuwsbericht en elk dingetje, de hele tijd op die socials en erop reageren. Om toch een klein stapje naar achter te doen en toch iets meer te kijken: hmm, misschien niet altijd maar alles. Ja, eigenlijk ben je ook aan het reproduceren, alle narigheid.

NORI Ja, want als je reactief bent, ben je onvrij.

NYD Ja, klopt. Want je laat je totaal leiden door…

NORI Omdat je de buitenwereld heel veel macht over je geeft, omdat je de hele tijd in dat automatisme zit van ‘ik moet overal op reageren’. Dan ben je dus onvrij. En ik denk dus dat reactief zijn en gezond begrensd zijn, en af en toe zeggen van hey, dit vind ik niet oké, zijn twee heel verschillende dingen.

NYD Ja, en zoiets als de Canal Parade, tijdens Pride? Ik weet niet of je het meegekregen hebt. Marilotte heeft toen een kritisch stuk op Jacobin geschreven over Booking(.com).

NORI Fijn! Leuk, leuk.

NYD Zeg maar, dan ben je dus wel in je eigen community waar we eigenlijk allemaal zogenaamd hetzelfde zouden moeten willen - waar ik dus ook wel vraagtekens bij plaats, want het is een hele grote groep mensen en ja, die willen dus blijkbaar niet allemaal hetzelfde - maar dus toch op eigenlijk iets goeds kritiek leveren.
Hoe zou je dat dan..?

NORI Ja, op iets goeds.

ML Nou.. ja, jaaa, maar goed. Ik leverde natuurlijk ook kritiek op dat kapitalisme..

NYD Ja, ja!

ML En dat Booking z'n klauwen heeft in die queer community.

NORI Ik heb het ook gelezen, was het er honderd procent mee eens. Ik vond dit jaar Pride ook echt héél moeilijk.

ML Ja, want ik zag een post van jou van… "Vorig jaar heb ik het geboycot wánt die sponsors en het kapitalisme en *oh my god*. Dit jaar is het eigenlijk allemaal nog erger maar ik kies ervoor om het wel te vieren".

NYD Maar langs de kant toch of niet? In een bootje.

NORI Ja, precies, dus ik had een bootje, ja, ja.

ML Want wij waren op een boot gevraagd en daar heb ik toen nee tegen gezegd. En dat voelde heel logisch ook om te doen. Na vele vele vele vele gesprekken wel, maar het voelt… Daarin vind ik het echt wel lastig ook omdat het de community ook een beetje, of beetje, best wel splijt. Mensen zijn het er wel mee eens, niet mee eens. Dan heb je dus ook binnen de community weer… Ja, ik ga andere mensen ook niet veroordelen, hoor, als zij ervoor kiezen om het wel te vieren, want je moet je eigen keuzes maken daarin. Maar ik vind dat wel heel lastig om nu daarin een soort weg te vinden.

NORI Ja, ik vind het ook met Amsterdam Pride echt moeilijk, want ja, dit is echt precies in dat grijze gebied van: ben je de community kapot aan het maken? Ik denk zelf in dit geval dat de organisatie achter de Canalparade is zó'n machtsfactor, heeft zoveel geld, heeft zo lang ook het monopolie op dit ding, dat dat wel goed is om zo'n partij ter verantwoording te roepen.

ML Maar ik denk ook…

NORI Ze hebben ook laten zien dat ze weinig lerend vermogen hebben. Kijk, dat ze het tien jaar geleden verkeerd deden, ja, kon je ‘m misschien toeschrijven, zo van: ze snappen het niet. Ja, maar er is zó veel gebeurd. Er zijn zó veel mensen en actiegroepen geweest die hebben proberen uit te leggen aan deze types wat er allemaal mis is en ze hebben gewoon laten zien dat ze dus niet in dat groeiproces zitten. Ja, dan mag je ook gewoon kritiek leveren, wat mij betreft. Kijk, ik vind het gewoon iets heel anders voor je free pass permission.

NYD ‘t Is heel lastig, inderdaad.

ML Maar ‘t is ook.. Ik had ook echt het gevoel dat ik een soort meer machtige groep aansprak dan dat ik naar beneden...

NORI En er is ook heel veel journalistiek onderzoek nu geweest waarin ze laten zien dat het echt een machtspartij is, dat zij de hele tijd bezig zijn met mensen min of meer een beetje omkopen en de macht naar zich toe trekken. Dus dán, wat ik net al zei, soms is die ‘Nee’ gewoon belangrijker. Omdat die ‘Ja’, er is heel veel geprobeerd om die ‘Ja’, het alternatief, neer te zetten. En het is mislukt, laten we wel wezen.

ML En dat vond ik dus zo mooi aan het statement van Sarijn, het café, café Sarijn, die dus echt zei: ja, we willen wel Pride vieren, maar op onze manier en met gemeenschap, met nadruk op gemeenschap en samenzijn en voor elkaar zorgen en zo. Dat is echt iets schetsen van: zo kan het ook zijn. Dus daar word ik al helemaal warm en *fuzzy* van als ik dat dan lees. En dan denk ik: ja, oké, we kunnen Pride gewoon hebben maar we moeten het zelf invullen, of zo. Alleen ik vind het wel, want dit is dan Pride, d’r is nu ook… Ik word héél moe van Booking, die zeg maar…

NORI Ja. Overal in onze community.

ML Omdat nu ook.. het een sponsor is van Winq, en dáárvan denk ik, ja, ik weet niet… Daarvan vind ik niet per se dat je tegen een soort machtspositie of tegen een soort machtsstructuur schopt als ik daar commentaar op heb, want ja, mensen - of bladen - hebben geld nodig, dat begrijp ik ook. En dan háát ik het dat Booking dan zegt: Joehoe, hallo..

NYD We hebben geld,

ML Queertjes, joe, joe. Oh my god, ik kan echt wel…

NORI Ja, Booking weet precies wat ze doen. Dit is echt *pinkwashing to the max*. Wij zijn ook denk ik, op dit moment, de queer community is ook een makkelijke prooi.

Want er is onderzoek van Outright International. Volgens mij is er iets van 80% minder financiering wereldwijd voor de queer community.

ML Oh, vandaar. Dus Booking spríngt daarin.

NORI Ja, dus we zijn op dit moment echt een makkelijke prooi. En ik vind het echt verschrikkelijk dat zij overal hun tentakels in hebben. En ik vind het ook heel jammer dat Winq zich daarvoor leent.

ML Ik ook. Ik ben echt teleurgesteld.

NORI Maar ik kies zelf in dit geval inderdaad, ik denk dat ik een beetje dezelfde intuïtie heb als jij. Ik ga nu niet in de pen klimmen om Winq kapot te maken, maar ik begrijp wel heel goed dat er bijvoorbeeld een schrijver was bij Winq die zegt: Ik stop nu met mijn column.

NYD Ja, maar wat ik er wel…

NORI Hij deed het ook vrij respectvol.

NYD Vond ik ook.

NORI Hij zei: Ik wil hier niet aan meewerken. Voor mij is dit de grens.

ML Ja, Johan Goossens was dat.

NYD Ja ja ja. Maar wat.. ik twijfel of we dit hele gesprek al moeten voeren, want het gaat allemaal zo diep op dat activisme en mensen haken misschien af, maar ik ga het toch maar even doen. Soms helpt het wel ook om iemand op een platform even goed aan te spreken. Want dat vind ik dus het lastige eraan, want weet je wel, je kan soms nog zoveel gesprekken met iemand voeren en allemaal maar lief achter de rug om en in e-mailtjes. En dus ja, soms dan denk ik ook: ja, góói het er maar op. Want mensen luisteren…. Hûûûh.

NORI Absoluut. Ja, maar het is gewoon, er is hier ook geen goed of fout.

NYD Het is gewoon *messy*.

ML Het is *messy*.

NORI Maar ik denk wel: zorg er gewoon voor dat je zelf ook voldoende in je ‘Ja’ zit.

NYD Ja, jajajaja.

NORI Dus ik doe heel veel *organizing*. Ik heb heel veel initiatieven en dan af en toe sta ik het mezelf toe om gewoon effe lekker kritiek te hebben op iemand. En vaak zijn dat machtige types, dus ministers of de Pride, of… Ik ga niet een kleine actiegroep de maat nemen. Ook al zie ik, mijn brein, heel vaak wat er misgaat.

ML Maar je weet ook dat je zelf van alles niet goed doet, dus prima. Ja, ja, wij moeten gaan afronden.

NYD Ja, joh, mensen. Waar zullen we mee afsluiten? Ja, misschien maar gewoon laatste woorden voor mensen die dit gehoord hebben en denken: Oké, oké! Ik kom wel in actie!

NORI Ik denk voor iedereen: er is één ding, wat een vorm van onrecht is, naar jou aan het roepen. Iets waar je de hele tijd.. Ja, dus we zijn allemaal overweldigd door klimaat en genocide en oorlog en genderongelijkheid en huh huh huh. Maar er is altijd één ding specifiek naar jou aan het roepen en ja: ga gewoon vijf minuten lang zitten, stil, zonder je telefoon en laat het eens effe binnenkomen, die vorm van onrecht. En misschien is het wel effe ‘n potje janken. En misschien is het wel effe héél boos worden, van: godver-mmmm dat dit nog stéédsso is, dat niemand er iets aan doet. Ik denk dat actie begínt met naar die ongemakkelijke gevoelens toe gaan. En die toelaten. En dán transformeren naar een ‘Ja’. Want als je daarin blijft zitten, dan wordt het allemaal heel zwaar. Maar dan: oké, wat is dan het alternatief? En wat is een alternatief? Iets heel kleins wat jij kan doen. In je straat, op je school, op je werkvloer, in je sportclub en begin daar ‘s. En dat, volgens mij, kan dan heel leuk worden.

ML Mooi. Of sluit je aan bij een kerk!

NYD Oh ja!

ML Eerlijk gezegd, ik ben helemaal…

NYD *lachend* Dit komt wel even uit het niks.

ML We hebben twee weken geleden aflevering gemaakt over..

NORI Ja, ik heb het gehoord.

ML Sindsdien lees ik de hele tijd… Zeg maar, de kerk is echt *on a roll*. Gisteren las ik over Actie Onderdak, dat alle kerken zich verenigen om asielzoekers onderdak te verlenen. Het was ook omdat, even kijken, de kerken hebben besloten om de queervlag te hijsen.

NORI In Oldenbroek, ook.

ML In Oldenbroek. En toen dacht ik wel… want Mariecke, die toen de gast was, Mariecke van den Berg die toen te gast was, die zei toen: Van ja, maar kijk, de kerken die hebben echt allemaal een hele lange overleggen gevoerd en allemaal synodes geschreven en zo. En op gegeven moment komen ze dan tot de conclusie: de queers mogen er ook zijn. En dán is dat dan ook écht iets wat ze vinden. Dat gaan ze niet terugdraaien. En toen opeens dacht ik: Nou, volgens mij is het aan de hand. Dus sluit je anders aan bij een kerk!

NORI Ja, maar community is heel belangrijk. Zoek andere mensen op. Je kan het absoluut niet alleen en actie is áltijd iets wat je samen doet. En daarom is het ook zo leuk, ja. En zo troostrijk en zo inspirerend, ja.

EINDTUNE

NYD Dit was aflevering 305. Heel veel dank Nori! Voor al je ACTIE en voor natuurlijk je boekactie: ja, je kan ‘m winnen!! Je kan ‘m hartstikke winnen. We mogen er twee verloten.

ML Ja, en hoe gaan we dat doen? 1 exemplaar verloten we op PetjeAf, dus als je Bonusbal bent: doe daar mee. En 1 via Instagram. En als je nou geen Insta hebt (GOED!! Dat moedigen wij aan!) mail dan even naar ons, naar info@damnhoney.nl, en zet dan in de regel ‘winactie ACTIE’. Hoeft verder niks op of in die mail. Gewoon dat, dan kan ik ‘m makkelijk vinden en dan gaan we je op de berg van lotingen gooien.

NYD De shownotes van deze aflevering vind je - samen met het transcript - op damnhoney.nl/aflevering-305

ML Daniël van de Poppe bedankt voor de edit, Liesbeth Smit bedankt voor onze website en Lucas de Gier bedankt voor de jingles.

NYD Paula, Pieke, Maaike, Anna, Claartje, Gita, Maaike, Yvonne, Xiao-Mei, Isa, Elke, Baukje, Michelle, Hannah en Roos voor het uittypen van de aflevering!

ML Post stuur je naar info@damnhoney.nl. Geld, zeker welkom, stuur je naar petjeaf.com/damnhoney.

NYD Bedruip ons!

ML Maak ons nat.

NYD Of niet!

ML Zelf weten!

NYD Joe!